

O ŽIVNOSTECH ISLANDSKÝCH

Živností tak mnohých a rozličných jako u nás a jinde na ostrově tomto nemají. Nebo rolí, nadto vinic a zahrad žádných není, aniž mohou býti, ačkoliv němečtí kupci nejednou jim některé věci zahradní s sebou přivezli, zdali by tam růsti chtěly, ale vše bylo nadarmo. Řemeslníků tolikéž žádných není, kteříž by něco uměli a, jakž by náleželo, udělali. Přední jejich živnost jest rybářství, k němuž mají znamenité příležitosti, nebo všudy okolo Islandu i v zátokách a v řekách zemí procházejících velmi mnoho ryb dostávají, a to vše bez nějaké těžké práce. Neužívají k tomu žádných nevodů, než na udice hojnost ryb dostávají, a to velikých, štokfišů, lososů i jiných rozličných. Častokrát v malé chvíli plnou loďku ryb nachytají, s nimiž domu přijedouc a k sušení je způsobíc a připravíc, na bidla neb provazy okolo domů svých věšejí, kteréž jim od samého větru a slunce pěkně a bez všelikého porušení usychají; a netoliko ryby, ale i maso sobě tak suší, aniž jim porušeno a zkaženo bývá. Což jistým důvodem jest toho, že v Islandu jest velmi čisté, zdravé a od porušení zachovávající povětrí, jakéhož v krajinách našich a našim podobných nemáme. Z těch pak ryb, jichž v hojnosti chytají, dostávají mnoho tuku, z něho špik dělají, do tun shromažďují a prodávají: jakéhož špiku i u nás řemeslníci, kteříž s kožemi zacházejí, užívají. Druhá živnost jejich jest dobytek, kteréhož (poněvadž mají výborné pastvy, z nichž dobytek své vychování má), hojně mají a jest velmi pěkný; jako koni, jimž ovsa nedávají než v létě samou [pastvou na] trávě, v zimě pak senem vychovávají; nedostane-li se pak sena, což se časem přihází, když zima dlouho trvá, tedy štokfiše jim jísti jako i kravám a ovcem dávají. Mají také mnoho krav a volů, a ti žádných rohů jako i krávy nemají. Od krav dostávají mléka v hojnosti, protož másla mnoho mívají, jež, když se jim nádob nedostává, pěkně na zem v domích svých do koutka kladou a veliké hromady z něho dělají. Mají také množství ovec s [velikými rohami], z nichž lžíce a jiné věci k tomu podobné dělají. Takové pak ovce své jako i voly a krávy musejí začasť s pastvy na místa skalnatá, kdež žádné trávy není, sháněti, jim odtud na pastvu jíti brániti, aby příliš hrubě a mnoho nežrali a jim se nerozpukali. Vlnu ovec velmi pěknou, měkou a dlouhou mívají, kteréž nestříhají podlé způso-

bu jiných, ale nechávají, až sama odevstane; potom ji z nich zstahují a ostatek, což jí z nich spadne, leckdes po pastviskách a po trní sbírají. Z té vlny, když jí sobě hojně [nashromáždí, dělají punčochy, rukavice], sukno (aneb raději houně, kteréž wattman nazývají); to měké i teplé jest, než nezpůsobně a nehladce udělané, nebo málo k tomu příprav soukenických mají, ježto, kdyby to mělo uděláno býti, jakož náleží, tedy velmi pěkné sukno býti by mohlo.

Když sobě pak těch [věcí] mnoho, jako másla, ryb, špiku, wattmanu nashromáždí, tedy s těmi věcmi k kupcům jedou, kteříž k nim každoročně [na] mnoha šífích přijíždějí, jakož z Engellandu, tak z země německé, přivážejíc s sebou rozličné věci, jako peníze, chléb, pivo, víno, pálené, med picí, mouku, slad, nádoby dřevěné, mosazné, cínové, měděné, železné, plátno, sukno, provazy, klobouky, obuv, též dříví na loďky jejich aj., nebo toho všeho v zemi své nemají. Těch a takových věcí za ryby, máslo, špik a jiné věci své dostávají. Ryb rozličných tak mnoho a v takové hojnosti k kupcům přivážejí, že z nich stohy jako z obilí dělají. Pokudž se u nich kupci zdržují, potud pohodlí a hodů největších užívají. Peníze, jichž od kupců dostávají, jsou na větším díle širocí tolarové, ne mnoho, ale velmi málo dukátů aneb jiné mince dostávají, jichž ne tak dalece pro sebe jako pro krále svého, jemuž každoročně tribut peněžitý podlé možnosti své dávati musejí. Za tou příčinou peněz ne užívají v koupi a prodaji, než věci za věc dostávají. Pokudž pak koli u kupců jsou, potud od nich chování bývají, jimž kupci dosti jísti a pítí dávají, ne s svou však škodou, nebo to sobě na nich dobře vynahražují.

O RYBÁCH A POTVORÁCH MOŘSKÝCH OKOLO ISLANDU

Mimo jiná místa na půlnočním moři mnoho ryb divných a velikých okolo Islandu spatřiti se může, nepochybné jest, že z té příčiny, poněvadž ryb obecných velmi mnoho v těch místech se zdržuje, tedy i veliké tam přicházejí a tu vyživení své jedny z druhých, zvláště větší z těch menších mají. Obzvláště pak mimo jiné velrybové jsou hodní k spatření, jichž tam množství jest, velikých k tomu a náramně hrozných, kteříž se s silným zvukem

a hromotem po moři procházejí a na větším díle dva a dva, ně-
kdy také tři pospolu jdou, a často až k samým šífům přicházejí
a podlé nich plovou, a vystrčíc hřbet svůj a půl oka z vody, pilně
na šíf i na lidi hledí. Šífům překážky nečiní, avšak potud, po-
kudž se jim žádné příčiny nedává, sic jinak zle by bylo, kdyby
čím zdráždění a k hněvu popuzení byli. Protož v ten čas i křiku,
ovšem střílení zanechati a jim všelijak pěknými a oulisnými slo-
vy lahoditi musejí.

Jsouť pak velrybové na pohledění velice hrozní, jakož pro
svou velikost, tak i pro svou černost, nebo samy oči toliko jejich
blyští se a k ohni podobné jsou. Když se po moři procházejí, te-
dy mnoho vody vysoko před sebou ženou, a kdekoli se vysky-
tují, tu voda se vzhůru jako skály dme a zdvíhá, vyskytnouc se
nad vodu, skrze chřípě své (kteréž jako nějaké komíny [veliké
a velmi široké mají], vodu, kteráž se v nich zadrží, vysoko naho-
ru vydmychují a v tom vydmychnutí tak ji zdrobí, že nejinak než
jako [mlha] býti se zdá, a vítr to bere a do povětří zanáší. To pak
vydmychování jejich tak se [hřmotně] děje, že je i na dvě míle
slyšeti může, ano i spatřiti. Nacházejí se pak velrybové pokolení
dvojího, jedni většího, druzí menšího; a ti menší často se i do
zátok dostávají s vystoupením moře. Potom, když moře zase ve-
dlé způsobu svého ustupuje a oni tam meškajíc se osáknou i zů-
stávají, a ihned od lidí, kteříž se ze všech stran k nim sbíhají,
zbiti bývají. Maso jejich ku pokrmu způsobné není, než sádla
z nich veliké množství dostávají. Kostí se nemálo u nich v Islan-
du spatřuje, z nichž sobě Islandeři stoličky, lavice dělají. Spatřu-
jí se také okolo Islandu ryby, kteréž *Schwerdfisch*¹⁵ slovou, a ty
jsou v nepřátelství s velrybem. Ty, majíc na [hřbetě] dlouhé
a velmi ostré špice, velrybům nemalou škodu a překážku činí,
pod ně podbíhají a prudce sebou nahoru vyhazujíc, takže i rá-
ny škodlivé v břichu velrybovém dělají. Před nimiž utíkajíce vel-
rybové, častokráte, aby jich jen zbýti mohli, i na břeh z vody se
vyhazují. Jiné opět ryby spatřují se, jimž *Springfisch*¹⁶ říkají. Ty
nad vodu velmi vysoko vyskakují a sebou vyhazují, jichž se ry-
báři hrubě bojí, nebo velmi škodlivé jim bývají, přibíhají k je-
jich loďkám hráti s nimi chtějí a potom třebas v kusy [je] roztrís-
kají. Z té příčiny rybáři, kdykoli kterou zahlídnou, rychle k bře-
hu pospíchatí musejí, nechtějí-li zahynouti. Jiných ryb rozlič-

ných, větších i menších i k tvorům zemským podobných, mnoho se nachází, jichž jména neznámá jsou.

Vidávány bývají také v Islandu na vodách potvory náramně [hrozná], kteréž se [lidem ukazují, a často ti, kteříž je spatřují], sotva pro hrůzu při životu zachováni bývají. Mezi kterýmižto potvorami jsou i tyto dvě, kteréž se nejobecněji časem jistým zjevují. První jest jako had náramně veliká, kteráž v dlouhosti své na půl míle býti se soudí; a ta z moře po jedné řece veliké blízko k Schalholtu přichází a z sebe tři, čtyři [i] víc oblouků velmi vysoko nad vodu dělává, takže by se pod každý volně s šířím největším podjeti mohlo. Tato potvora kdykoli se ukazuje, očekávají hned za tím Islandeři proměny nějaké, kteráž se v světě státi má. Před smrtí císaře Rudolfa¹⁷ též od mnohých vidána a spatřována byla. Druhá potvora spatřovaná bývá o třech hlavách, také velmi hrubá a náramně hrozná, kterouž kdykoli uhlídají, hned za tím něco nového očekávají.

Až potud dotknuto jest o těch věcech [některých], kteréž se v Islandu spatřiti mohou. Mnohoť pak se ještě pomíjí, a to z slušných příčin. Předně, že v času krátkém nebylo možné všeho v dokonalosti shlédnouti, a protož, mělo-[li] by se něco necele, ovšem pak při něčem omylně psáti, raději se toho nechává, nechť na tom připomenutém přestáno jest. Líbí-li se komu více věděti a viděti, může se tam sám [vypraviti]. Tak potom i z té [příčiny], že, kdyby vše to vypsáno býti mělo, což od obyvatelů ostrovu toho [vypravováno] bylo, nejedni snad našli by se, kteříž by za pravdu toho přijíti nechtěli; nebo mnozí lidé rádi podle vlasti své, v níž zrozeni jsou, jiné krajiny a země měří neb soudí, myslíce, že všude jednostejný způsob jest, a když něco divného uslyší, tedy tomu odpírati obyčej mají. Ale každý rozumný a soudný člověk vzlášť pak ten, jemuž se dostává jiné krajiny a země viděti, takový povolnější bývá k přijetí za pravdu toho, což se divného o jiných zemích vypravuje. Tak se zajisté líbilo Pánu Bohu, aby na světě v krajinách a zemích divní rozdílové byli, jakož pak může řečeno býti, [že] ani jedné země není, aby ve všem všude s jinými se srovnávala, nebo jednakaždá něco to obzvláštního má. Odkudž se příčina dává hleděti na to, že, poněvadž světa tohoto, na němž nás Pán Bůh postavil, divný jest způsob, tedy [žeť] ovšem ten jest předivný, kterýž všecken svět

moudrostí svou spravuje, a že jest pánem mocným, to patrně
osvědčuje. Jemuž samému z skutků předivných jeho buď [čest]
i sláva na věky! Amen.

POZNÁMKY

- 1 Na den Božího vstoupení — tj. 16. května 1613.
- 2 Konfojní lodi, tj. ozbrojené doprovodní lodě, doprovázející loď obchodní.
- 3 V pátek po sv. Trojici, tj. 7. června 1613 — plavba tedy trvala tři neděle.
- 4 Helgapeld, vlastně Helgafell nad zálivem Nesvogar.
- 5 Rychtář — lögman, správce západní části ostrova, Jón Sigurdsson.
- 6 Hejtman krále dennemarského, tj. dánského, vysílaný každý rok na Island, Herluf Boa (höfudsmetr).
- 7 Suchý štokfiš, sušené tresky.
- 8 Sněm (althing) se konal na pláni Thingvell. Na Skalholtu bylo od 11. do 18. století sídlo biskupa — byl jím Odden Einarsson.
- 9 Watman — velmi hrubá domácí látka z ovčí vlny.
- 10 Komendoval — doporučil.
- 11 Hytland — Shetlandské ostrovy.
- 12 Grunland — Grónsko, Norveg — Norsko, půlnoc — sever, poledne — jih.
- 13 Thingvellská pláň, kde se konal sněm.
- 14 Lochman — lögman, čtyři správci islandských okrsků a soudci.
- 15 Schwertfisch, mečoun.
- 16 Springfisch — springwal, asi létavice, ovšem v představivosti notně zvětšené.
- 17 Rudolf II. zemřel 20. ledna 1612, datum udává dobu, po které se uskutečnila cesta na Island.